

АНАЛІЗ ДИСБАЛАНСУ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ НА МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

ANALYSIS OF THE DEMAND BALANCE OF THE DEMAND AND THE OFFER OF THE MODERN MARKET OF UKRAINE'S LABOR FOR FUTURE MANAGERS

У статті досліджено проблему аналізу дисбалансу попиту та пропозиції сучасного ринку праці України на майбутніх менеджерів. Розглянуто ситуацію на ринку праці в Україні. Наведено динаміку попиту та пропозиції на майбутніх фахівців у галузі управління в Україні та її структуру. Проведено аналіз, який дає змогу визначити заходи щодо збалансування ситуації на ринку праці. Акцентовано увагу, що у нормативно-правових документах міжнародних організацій (Європейського Союзу (ЄС), Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Ради Європи (РЄ), Світового банку (СБ), Міжнародної організації праці (МОП), Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)) людський капітал визнається вирішальним фактором економічного зростання країни, підвищення її конкурентоспроможності на світовому ринку праці. Проаналізовано статистичні дані Державної служби зайнятості станом на кінець 2019 року щодо кількості зареєстрованих безробітних за професійною групою фахівців, а саме менеджерів. Виокремлено головні тенденції щодо попиту ринку праці на фахівців у галузі управління. Зосереджено увагу на важливості форм професійної підготовки майбутніх менеджерів, де провідну роль грає практична підготовка. Наголошено на тому, що сучасні фахівці в галузі управління під час своєї професійної підготовки у закладах вищої освіти мають оволодіти технічними (здатність складати розклад роботи, читати бухгалтерські звіти, комп'ютерні розпечатування), комунікативними (уміння розуміти інших людей і ефективно взаємодіяти з ними) та аналітичними навичками (здатність мислити бачити організацію в цілому і розуміти взаємодію між її елементами). Виокремлено основні вимоги до професійної підготовки майбутніх менеджерів. Визначено кваліфікаційні вимоги до майбутніх менеджерів. Окреслено, що ефективність керівництва залежить також від його здібностей, які умовно можна поділити на загальні (інтелект) і спеціфічні (знання, вміння). Зроблено оцінку якості функціонування системи професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі управління.

Ключові слова: ринок праці, управлінці, майбутні менеджери, професійна підготовка.

The article analyzes the problem of analysis of the imbalance of demand and supply of the modern labor market of Ukraine for future managers. The situation on the labor market in Ukraine is considered. The dynamics of supply and demand for future management specialists in Ukraine and its structure are presented. An analysis is conducted to identify measures to balance the situation on the labor market. It is emphasized that in the normative documents of international organizations (European Union (EU), United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), Council of Europe (CoE), World Bank (WB), International Labor Organization (ILO), the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)) human capital is recognized as a decisive factor in a country's economic growth and enhancement of its competitiveness in the world labor market. The statistics of the State Employment Service as of the end of 2019 on the number of registered unemployed by professional group of specialists, namely managers, were analyzed. The main trends in labor market demand for management professionals are highlighted. The focus is on the importance of forms of professional training for future managers, where practical training plays a leading role. It is emphasized that modern management specialists in their professional training in higher education institutions should master the technical (ability to make work schedules, read accounting reports, computer printouts), communicative (ability to understand other people and interact with them) and analytical skills (the ability to think-see the organization as a whole and understand the interaction between its elements). The main requirements for the professional training of future managers are outlined. Qualification requirements for future managers are defined. It is outlined that the effectiveness of leadership also depends on its abilities, which can be divided into general (intelligence) and specific (knowledge, skills). The quality of functioning of the system of professional training of future specialists in the field of management is made.

Key words: labor market, managers, future managers, training.

УДК 378.1:379.85

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/26.20>

Гончар Л.В.,

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту
Донбаського державного
педагогічного університету

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасний ринок праці України характеризується процесами глобалізації та інтернаціоналізації економіки, відкриттям кордонів, зростанням трудової міграції. Нова парадигма розвитку людства в умовах постіндустріального суспільства висуває на перший план не накопичення матеріальних благ, а розвиток людського потенціалу в формі знань, інтелектуальних здібностей і практичних навичок. У багатьох документах міжнародних організацій (Європейського Союзу (ЄС), Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО),

Ради Європи (РЄ), Світового банку (СБ), Міжнародної організації праці (МОП), Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), що впливають на формування сучасних уявлень про цивілізаційний прогрес, людський капітал визнається вирішальним фактором економічного зростання країни, підвищення її конкурентоспроможності на світовому ринку праці [2]. У зв'язку з цим більшість країн визнає ключову роль освіти у підвищенні економічного і соціального добробуту суспільства шляхом професійної підготовки висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців у галузі управління.

В економічному розвитку держави управлінці відіграють важливу роль, оскільки від їх рівня професійної компетентності залежить успіх фінансово-господарської діяльності всієї країни і окремих підприємств. Сучасні управлінці повинні ефективно працювати як у межах власної країни, так і в міжнародному глобальному просторі, володіючи знаннями, вміннями та навичками, притаманними професії, та максимально сприяти розвитку сучасного ринку праці [4].

Система вищої професійної освіти нині повинна працювати на випередження, оскільки підготовка компетентного фахівця є тривалим процесом, необхідно уміти передбачити, які спеціальності будуть затребувані на ринку праці через декілька років.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемі формування культури професійної діяльності майбутніх менеджерів приділяється належна увага у психолого-педагогічних дослідженнях багатьох авторів, зокрема, таким її аспектам: сутності менеджменту як соціального явища та принципів менеджменту (Ф. Тейлор, Г. Емерсон, А. Файоль, Ф. Хайєк, Н. Бутурова, І. Грачанікова, В. Маслов, Н. Ключар, В. Шаркунова, Г. Щокін), професійної підготовки менеджерів (Є. Алілуйко, І. Зоріна, В. Квартальнова, Л. Володарська-Зола, Д. Дзвінчук, В. Денисюк, Т. Кудрявцева). У дослідженнях сучасних науковців розглянуто різні аспекти підготовки майбутніх менеджерів до професійної діяльності: питання професійного становлення майбутнього менеджера (В. Горланчук, І. Дороховський, І. Черноіванов, Т. Прехул, П. Друкер, В. Зобов та ін.); теорія та практика підготовки до управлінської діяльності (І. Анненкова, О. Виханський, І. Драч, О. Ельбрехт, С. Самігін, Е. Печерська та ін.); роль і значення цінностей особистості в професійному самовизначенні та професійній діяльності (Л. Белкер, А. Бербердін, Т. Стеранок, Л. Хілл та ін.).

Метою статті є вивчення дисбалансу попиту та пропозиції сучасного ринку праці України на майбутніх менеджерів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасний ринок праці України як елемент економічної системи формується в специфічних умовах, з одного боку, під впливом процесів і тенденцій в економічній, соціальній сферах, соціокультурних особливостей українського суспільства, а з іншого – впливаючи на соціально-економічний розвиток, визначає ефективність економіки, її конкурентоспроможність.

Аналізуючи статистичні дані Державної служби зайнятості, станом на кінець 2019 року кількість зареєстрованих безробітних за професійною групою фахівці, до складу якої входять і фахівці сфери управління, становить 42,1 тис. осіб, що у відсотках становить 93,4% від загальної кількості безробітного населення – 286, 2 тис. осіб населення України [3].

Усе це говорить про наявність дисбалансу між реальними потребами сучасного ринку праці у фахівцях економічної галузі певних компетентностей і пропозицією, що формується закладами вищої освіти у вигляді випускників. А також актуалізує питання дослідження проблеми дисбалансу попиту та пропозиції сучасного ринку праці України на майбутніх менеджерів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В умовах сьогодення дисбаланс полягає у тому, що роботодавцям складно знайти працівників на вакансію через брак на ринку праці потрібних кадрів, водночас безробітним важко влаштуватися на роботу, адже на їхні професійні знання не має попиту. Проте залишається високим попит на професіоналів та фахівців з досвідом роботи – менеджерів. Згідно з даними міжнародного кадрового порталу HeadHunter Україна, вітчизняні компанії відчують гострий дефіцит висококласних босів, що мають не тільки професійні навички і доскональне розуміння всього процесу конкретного бізнесу, але і здатність працювати в умовах постійних змін, насамперед украї нестабільної економіки, і головне – досягати успіху.

Нині сучасний ринок праці України висуває нові вимоги до професійних знань майбутніх менеджерів. Зараз це людина, яка здатна працювати по 12 годин на добу й надихати свою команду на нові звершення і досягти будь-яких результатів в умовах нестабільної економіки. Роботодавці хочуть бачити досвідченого управлінця, здатного виживати в умовах невизначеності, бачити на два кроки вперед і вести за собою команду. Тепер потрібні не просто гарні адміністратори, а «агенти змін».

Вимоги до управлінської компетентності майбутніх менеджерів безперервно зростають, тому серед головних тенденцій щодо попиту ринку праці на фахівців у галузі управління слід виокремити такі як [1]: поступово зменшується ґендерний дисбаланс у сфері найму менеджерів вищої ланки: якщо раніше жінок на такі позиції запрошували приблизно у 30% випадків, то незабаром серед топ-менеджерів їх буде половина; ступінь МВА; поліфункціональність; амбітність; найвищий професіоналізм; поєднання в собі рис адміністратора і лідера; вміння враховувати інтереси всіх сторін; широкий інтелектуальний кругозір; висока моральність; ініціативність; наполегливість; комунікабельність; уміння бути стратегом; спроможність акумулювати інформацію; мати інтуїцію; вміти переконувати; мати високорозвинуте почуття справедливості; цінувати таланти працівників; уміти дослухатися до думок інших; уміння бути точним, діловитим, рішучим, спостережливим, ретельним, об'єктивним, неупередженим, ініціативним; мислити логічно; не боятися визнавати свої помилки, але прискіпливо їх аналізувати; займатися самоосвітою.

Сучасний ринок вітчизняних керівників зростає і розвивається, формуючи образ нового українського управлінця, здатного очолити велику корпорацію. Отже, сучасний менеджер має уміти делегувати завдання, що перед ним постають, бути готовим змінюватися самому і впроваджувати зміни навколо, допомагати підлеглим досягати вершин, а не бути єдиним джерелом успіху.

Соціально-економічний статус і освіта надзвичайно важливі для майбутніх менеджерів, адже ефективний менеджер мусить мати різноманітні знання в галузі управління й бізнесу, спеціальних наук, пов'язаних із діяльністю в компанії, знати іноземні мови. Ефективність керівництва залежить також від його здібностей, які умовно можна поділити на загальні (інтелект) і специфічні (знання, вміння). Важливою формою професійної підготовки майбутніх менеджерів є їх практична підготовка, яка передбачає: залучення до участі у засіданнях колегії органу управління; участь у комплексних перевірках підприємств; участь у нарадах та засіданнях на провідних підприємствах; участь у практичних семінарах та конференціях, коучинг-тренінгах, брейн-рингах, майстер-класах, вебінарах, воркшопах, флешмобах, виставках, ярмарках, аукціонах, тематичних гостьових заходах, проєктах, квестах; стажування на провідних вітчизняних та зарубіжних підприємствах з метою набуття професійного досвіду та ін.

Сучасні фахівці в галузі управління під час своєї професійної підготовки у закладах вищої освіти мають оволодіти технічними, комунікативними та аналітичними навичками. Тому *технічні навички* розглядаємо з позиції здатності складати розклад роботи, читати бухгалтерські звіти, комп'ютерні розпечатування та ін. *Комунікативні навички* полягають в умінні розуміти інших людей та ефективно взаємодіяти з ними, оскільки їхня діяльність зводиться саме до того, щоб досягти конкретної мети за допомогою інших людей. Саме спілкування сприяє безперервному веденню справ усередині компанії і встановленню сприятливих взаємин фірми із зовнішнім середовищем. До *аналітичних навичок* відносимо здатність мислити-бачити організацію в цілому і розуміти взаємодію між її елементами. Вони стануть у нагоді в процесі опрацювання й аналізу інформації, розробки основних принципів, встановлення взаємозв'язків, виявлення труднощів і сприятливих можливостей, формулювання висновків, прийняття рішень і впорядкування планів.

Серед основних вимог до професійної підготовки майбутніх менеджерів слід виокремити: розуміння природи управлінської праці й процесів управління; здатність мислити масштабно,

перспективно, уміння розв'язувати нестандартні управлінські проблеми; знання посадових та функціональних обов'язків менеджерів, способів досягнення мети і підвищення ефективності діяльності організації; уміння використовувати сучасну інформаційну технологію і засоби комунікацій, необхідні для здійснення управлінського процесу; уміння працювати з людьми, оволодіння мистецтвом управління людськими ресурсами; опанування мистецтва налагодження зовнішніх зв'язків; здатність до самооцінювання; постійне самовдосконалення та саморозвиток (підвищення власної кваліфікації); уміння обґрунтовувати й приймати рішення в ситуаціях, для яких характерні висока динамічність і невизначеність; висока інформованість з питань розвитку галузі, в якій працює підприємство, про стан досліджень, техніки, технології, конкурентності, динаміки попиту на продукцію й послуги та ін.; уміння ефективно управляти ресурсами, планувати й прогнозувати роботу підприємства, оволодіння способами підвищення ефективності управління; уміння використовувати сучасні інформаційні технології, засоби комунікацій і зв'язку.

Кваліфікаційні вимоги до особи менеджера такі: розуміння природи управлінських процесів, знання основних видів організаційних структур управління, функціональних обов'язків і стилів роботи, володіння способами підвищення ефективності управління; спроможність розбиратися в сучасних інформаційних технологіях та засобах комунікацій, необхідних для управлінського персоналу; ораторські здібності й уміння висловлювати думки; мистецтво управляти людьми, добір і підготовка кадрів, регулювання відносин серед підлеглих; спроможність налагоджувати стосунки між фірмою та її клієнтами, управляти ресурсами, планувати і прогнозувати їхню діяльність; здатність до самооцінки власної діяльності, вміння робити правильні висновки й підвищувати кваліфікацію; уміння не тільки оцінювати знання, а й виявляти навички на практиці.

Висновки. Таким чином, натепер проблема прогнозування кон'юнктури пропозиції сучасного ринку праці України на майбутніх менеджерів внаслідок швидких змін зовнішнього середовища за останні десятиліття стала особливо складною. Чинники, від яких залежать обсяги професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі управління, мають такі параметри: зміни демографічної ситуації; матеріальні, трудові, фінансові можливості держави; соціальні наслідки масової підготовки фахівців.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у визначенні сутнісних характеристик процесу формування культури професійної діяльності майбутніх менеджерів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Герої нашого часу. Ринок праці висуває нові вимоги до топ-менеджерів. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/publications/geroji-nashogo-chasu-rinok-praci-visuvaye-novi-vimogi-do-top-menedzheriv-2514046.html>.
2. Загородня А.А. Аналіз дисбалансу попиту та пропозиції на фахівців економічної галузі на ринку праці України. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи* : зб. мат. IV Міжнародної науково-практичної конференції, 15 червня 2018 року, ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Конін, Ужгород, Дрогобич. С. 155–158.
3. Кількість зареєстрованих безробітних за професійними групами у 2019 році. / Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/rp/sz_br/sz_br_u/kzbrpg_u2019.html.
4. Савченко А.Г., Пухтаєвич Г.О., Тітьонко О.М. Макроекономіка : підручник. Київ : Либідь, 1999. 288 с.